

2.Брігхем С. Ф., Л. Гапенскі Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 1002 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

*Східницька Г. В., к.е.н., доцент,
Львівський національний аграрний університет*

У сучасних умовах функціонування банківського сектора економіки важливим є дослідження фінансової стійкості і стабільності системно важливих банків, позаяк саме цьому сектору фінансової системи відведено ключову роль у соціально-економічному розитку суб'єктів господарювання. Відтак, гармонійне та ефективне функціонування цього сектору сприятиме покращенню умов проживання населення і діяльності юридичних осіб. Із фінансовою нестабільністю суб'єктів ведення банківської діяльності пов'язані і негативні зрушення у банківській системі. Вони можуть знайти своє відображення у втраті довіри фізичних та юридичних осіб. Однак, пошук шляхів вирішення питань забезпечення стійкого стану таких банків є недостатньо обґрунтованим.

Фінансові кризи чітко виявляють високу залежність економік світу від стійкості системно важливих установ. Щоб уникнути розвитку таких подій держава вимушена надавати допомогу, вливаючи кошти у системні фінансові установи.

За визначенням НБУ, системно важливий банком є банк, банкрутство або неналежне функціонування якого може призвести до появи системного ризику. Діяльність системно важливих банків може створювати негативні екстерналії для фінансової системи. Керуючись максимізацією власної вигоди, банки ухвалюють оптимальні для себе рішення, які не є оптимальними для фінансової системи загалом [1, С. 131].

З метою віднесення банку до категорії системно важливого, Національним банком України узагальнено окремі показники на основі певних критеріїв, коефіцієнти зважування яких є вищими, ніж розмір середньо-арифметичного показника системної

важливості відповідних банків. В таблиці 1, яка подана нижче, відображено цю систему показників, які визначають приналежність банку до групи системно важливого банку.

Таблиця 1

Показники, що використовувались для визначення системно важливих банків в Україні [1]

Критерії	Індикатор	Коефіцієнт зважування, %
Розмір банку	Загальні активи	35
	Кошти фізичних та юридичних осіб	35
Напрями діяльності	Кредити, надані суб'єктам господарювання за видами економічної діяльності: сільське господарство, промисловість, будівництво	15
Ступінь фінансових взаємозв'язків	Кошти, залучені від інших банків	7,5
	Кошти, розміщені від інших банків	7,5

Показник системної важливості банку розраховується як сума зважених часток показників.

Традиційно робота таких банків пов'язана із моральним ризиком – вони беруть на себе надмірні ризики, покладаючись на можливу підтримку держави у разі настання проблем. Такі банки прийнято ідентифікувати та встановлювати для них додаткові вимоги, щоб зменшити ймовірність їхнього банкрутства.

Із урахуванням світової практики додаткові вимоги можуть включати:

- буфери системної важливості для капіталу (формуються зі складових основного капіталу);
- більш високу частку пасивів, здатних поглинати збитки;
- посилений пруденційний нагляд та моніторинг [3].

Статус системно важливого накладає на банк додатковий тягар, цей статус не гарантує підтримки центрального банку чи уряду у випадку настання кризових ситуацій.

У 2015 р. до системно важливих віднесено 8 банків – Приватбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Дельта Банк, Райффайзен Банк Аваль, Укрсоцбанк, Промінвестбанк, Сбербанк, з 2016 р. по

червень 2019 р. до системно важливих віднесено 3 банки - Приватбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк.

Порівняно з досвідом східноєвропейських країн в Україні до змін підходів до визначення системно важливих банків була:

- обмежена кількість показників, що визначають системну важливість;

- незначна кількість банків, віднесених до системно важливих банків;

- низька частка активів системно важливих банків.

За новим підходом в Україні у 2019 р. до системно важливих віднесено 14 банків – Приватбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Укргазбанк, Альфа-банк, Укрсоцбанк, Райффайзен Банк Аваль, ПУМБ, Укрсиббанк, Таскомбанк, Універсал банк, Кредобанк, ОТП банк, Південний [3].

Із наведеної вище інформації приходимо до висновку, що впродовж аналізованого періоду, кількість системно важливих банків в Україні зростає, а це ставить в залежність банківський сектор економіки від діяльності цих банків. Саме системно важливі банки впливають прямопропорційно, оскільки формують найбільшу частку активів банківського сектора.

Отже, з метою уникнення кризових явищ в банківському секторі, системно важливим банкам, необхідно використовувати систему інструментів в контексті введення посиленого нагляду за цією категорією банків, використання ризик-менеджменту та контролінгу, яка допоможе вирішити їх ефективного функціонування.

Література.

1. Полагнин Д.Д., Лисенко Н.А. Системно важливі банки в банківській системі України. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». № 12 (22). 2т. 2016 . С. 130-133.

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. (із змінами та доповненнями № 132-IX від 20.09.2019р.). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

3. Рішенням Правління Національного банку України від 27 червня 2019 року № 438-рш «Про визначення системно важливих банків». Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98181764&cat_id=55838.